

Dopning brukar klassificeras som fusk av både idrottare, funktionärer och publik såväl som journalister. Men är det säkert att det förhåller sig så i alla lägen? Nja, det beror nog på hur man resonerar och vad man menar med fusk.

”Svinigt” fusk av Leksands IF

Kampen mot dopning är en kamp utan slut. Dopningens motståndare kommer alltid att vara steget efter. Men domarna mot dopare är alltid hårda. I svensk massmedia hängs de ut och utsätts för skoningslös lynchning. De kan t o m fördrivas från landet, såsom i fallet med Ludmilla Engkvist. Den svenska skadeglädjen var inte heller att ta miste på när det finländska skidlandslaget åkte fast för dopning.

För det är ju så att det är alltid de andra som dopar sig. Aldrig vi svenskar, vi är rena och vita som snö. Svensken är genomärlig. Och kommer man på en Ludmilla, så förvandlas hon plötsligt till en typisk ryska från att ha varit en typisk svensk hjältinna. De som förlorat mot dopade kollegor uppträder som offentliga gråtare. Ungefär så här förenklad är fuskdebatten i vårt land.

Men vad är då fusk egentligen? Jag vänder mig till min husfilosof, Kutte Jönsson på Malmö högskola, som behandlat frågan i sin bok **Idrottsfilosofiska introduktioner**. Enligt Jönsson är fusk att definiera som *”att man skaffar sig orättmätiga fördelar gentemot sina medtävlare”*.

Det är en definition som leder till flera följdfrågor. Jönsson ställer en mängd intressanta frågor, som belyser att fusk inte bara är ett rakt spår utan är mer komplicerat än så.

”Men vilka fördelar är att betrakta som orättmätiga? Varför skall endast de som har de bästa sociala och/eller genetiska förutsättningarna ha möjlighet att bli elitidrottare på

absolut toppnivå? Varför skulle det uppfattas som rättvist? Vore det inte tvärtom demokratiskt att faktiskt tillåta alla att tävla på samma villkor, även om det skulle innebära att somliga 'måste' använda dopingmedel."

Detta är frågor som sällan diskuteras. Inte bland idrottens företrädare eller ens bland sportjournalister. Framförallt inte bland de sistnämnda. De är inte mycket för att problematisera idrottsliga frågor. Att man har bestämt sig för att doping är fusk innebär inte att dopningsförbudet i sig behöver vara moraliskt eller intellektuellt försvarbart. Att det ständigt finns många idrottsmän som hela tiden dopar sig, vittnar om att det finns andra uppfattningar i frågan.

Är det bara piller som skall betraktas som doping?

Fuskklassificering av doping medför en mängd konkreta problem. Hur avgränsar man vad som är doping? Är det bara vissa preparat? Och varför det? Varför skall inte kosttillskott vara doping? Varför skall inte träning vara att betrakta som en form av doping? Det anses ju vara doping om du tar preparat som gör att du kan träna mer. Men det går inte att komma åt i dopningskontroller. Har man då inte gjort sig skyldig till doping?

Är doping en större orättvisa än andra olikheter?

Låt oss göra ett tankeexperiment att t ex en simmare finns i Bulgarien, som är ett av Europas fattigaste länder. Denne skall tävla mot en simmare från det flerfaldigt rikare Sverige. Här finns utomordentliga ekonomiska förutsättningar och träningsmöjligheter. Svenska simmare åker dessutom ofta utomlands för att riktigt spetsa till sina färdigheter. Möjligheter som är bortom horisonten för den bulgariske simmaren. Här har vi alltså ett fall där förutsättningarna inte alls är lika. Är det då doping om den bulgariske simmaren vill kompensera för sina nackdelar för att bättre jämna ut oddsen?

På detta svarar Kutte Jönsson: *"Varför vore detta så moraliskt motbjudande? Anta att vi anser tanken vara befängd. Vad uttrycker det för människosyn? Att endast de som har fötts med 'bäst' gener eller de som fötts i 'rätt' land ska ha möjlighet att vinna? Hur väl rimmar det med en demokratisk värdegrund?"*

Ja, man kan fråga sig varför doping skulle vara en större orättvisa än andra olikheter i förutsättningar. Men nu är det så att de flesta betraktar doping som fusk.

Säkert är det sådana här komplikationer som gör att IOK inte lyckats med att skapa en definition på vad som skall betraktas som doping. Sannolikt kommer man inte att lyckas med det heller. Ett medel eller en metod som inte är klassificerat som doping vid

ett tillfälle kan vara det senare när det finns möjligheter till avslöjande. Gränser och metoder tänjs hela tiden. Antidopningsföreträdarna ligger, som sagt, alltid steget efter.

Är fusk då ett absolut begrepp? Alltså fusk som fusk. Är allt fusk lika allvarligt? Nej det tror jag inte människor i gemen tycker. Låt oss ta fotbollsspelare eller ishockeyspelare som exempel på detta. Det är, vill jag påstå, mycket vanligt att man i spelet begår regelbrott av taktiska skäl. Man stämplar eller crosscheckar en motståndare mot ett gult kort eller utvisning för att sätta i sig respekt och inge rädsla hos motståndaren. Är inte dessa regelbrott fusk? Ett sätt att skaffa sig en orättmätig fördel gentemot motståndaren. Jag tror nog att detta tål att resonera kring. Men klart är att den allmänna värderingen är att inte betrakta detta som lika allvarligt som dopning med t ex piller. Inte heller som ett allvarligt fusk.

Det mest flagranta fallet av fusk inom svensk idrott

Låt mig nu anknyta till rubriken och ta upp ett fall med hög aktualitet. För en tid sedan blev det känt att läkaren i Leksands IF under dubiösa förespeglningar tillskansat sig vaccin mot den härjande svininfluensan. Ett visst morrande utbröt i massmedia över det omoraliska i att idrottsmän skulle vaccineras före de s.k. riskgrupperna.

Idrottsmän har nog trots allt inte den status i samhället att det är naturligt att de kan räkna med att få förturer i vårdköerna på bekostnad av mer utsatta grupper. Då uppstår en etisk debatt.

Vad som förvånar mig är att ingen i sportens medievärld lagt någon idrottsetisk värdering på saken. Ja, kanske förvånar det mig inte. Men för mig är detta ett solklart fall av fusk. Läkarens avsikt har naturligtvis varit att skydda Leksands spelare mot svininfluensa och därmed skaffa föreningen en fördel gentemot konkurrerande föreningar. I detta fall dessutom en orättmätig sådan, eftersom de andra föreningarna inte har fått samma förutsättning. Men om de andra lagen drabbas av svininfluensa kan det ge Leksand viktiga, så att säga, vaccinationsvinster.

Ett solklart fall av fusk

Även om de andra lagen inte drabbas av svininfluensan måste det ändå betraktas som fusk eftersom avsikten varit att skaffa sig en konkurrensfördel. I detta fall kan nämligen inte principen om kompensation för nackdelar sägas gälla, likt resonemanget ovan om simmarna. Däremot kan det ju kallas för en slags dopning mot sjukdom. Det är varje fall ett flagrant fall av fusk.